

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

TÁRSADALMI HETILAP.

Előfizetési feltételek:

Budapest, VI., váci körút 23.

SZERKESZTI

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre . . . . . " 3.50
Negyedévre . . . . . " 1.75

hová minden küldemény intézendő.

SZABOLCSI MIKSA.

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom : Az áttérésről. — Talált levélváltás. — Egy kis meglepetés Löw Immanuel megtámadóinak. — Protestátio. Reich Ignác legujabb felterjesztése. — Szellemszkrák a rabbinikus irodalomból. (100. sorozat.) Talmudistától. — Előfizetési felhívás. Hetinaptár. — Szegény iskolás gyermekek felruháztatása. — Hírek. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Az áttérésről.

A bibliai Izraelnek egy ellensége ellen sem fordul oly lángoló haraggal a szentírás, mint *Ámálék* ellen. *Ámálék* a gyengékre, a tábortól elmaradottakra és betegekre vetette magát, de kikerülte, hogy magával a haddal találkozzék, hogy vele, mint ezt más népek tették, megmérkőzzék. Ezért a könyörtelen meghagyás: Oltsd ki *Ámálék* emlékét az ég alul.

Nem kutatjuk, van e a zsidótéritésnek létjogosultsága, vagy sem. A nemes tanok, miket a Nazarethbeli zsidó férfiú a pogány népek és nemzetek közé hintett, és melyekre azoknak igenis szükségük volt, a zsidók közt akkor már egy évezred óta gyümölcsöztek. A könyörületesség, az egyéni szabadság, a felebaráti szeretet, az egyenlőség és a családi élet tisztasága mind alapjait képezik ama szent törvényeknek, melyekből *Mirjam* fia is a pogány népek számára meritett. Jisój idvezítője lett a pogány világnak, ennek a számára megtehették Istennek, megváltónak; a zsidóknak azonban ő mitsem hozott, tőlük csak vett, s nincs okuk ezért az ég trónjára emelni őt; legfőbb büszkék lehetnek rá, hogy vér vérükből, hus husukból való.

A térités fenséges munkát végez Ázsia 800 millió pogányai, Afrika félvadjai közt. Magasabb erkölcsiségnek nyerik meg ezeket, mint amazokat, de mit nyujthat a keresztény hit a zsidónak, mi neki már rég meg nem lenne?

De, mondtuk, nem azt akarjuk kutatni, van e a zsidótéritésnek létjogosultsága vagy sem. Tény, hogy milliókkal rendelkező, hatalmas, az egész világot behálózó társulatok állanak fenn e célra. Nem átalják a legvallásosabb zsidó vidékekre intézni ütegeiket, sőt épen ezeket keresik fel legszivesebben. Megtámadják, a hol legerősebb, legtömörebb. Ezt értjük, ez a

bátor ellenség eljárása. De nem így jár el a modern *Ámálék*. A zsidó tábortól elmaradottakat, a gyengéket támadja meg és ezeket igyekszik ő elejteni. A vallástalan, a zsidó hitől és felekezettől magát távöltartó zsidóhoz szól *Zefardus* — mert róla van szó — mintha könnyebb volna hívő kereszténynek, mint hívő zsidónak lenni.

Igen, *Zefardus* ütött ki egynehány fővárosi lapban. Majd a «Budapester Tagblatt»-ban, majd a »Pesti Hírlap«-ban merül fel; a klerikális lapokat nem olvasom, de mondják, ott is kísért; és mi a projectuma? lássuk!

A vallásos zsidót *Zefardus* nem bánja, ha meg is marad zsidónak; a kik érdekből, haszonlesésből, nagyravágyásból, állásért, pénzért hajlandók eladni hitüket, azokkal sem törődik, hisz ezek az ő szava nélkül is kikeresztelkednek; de szívéhez szól azoknak, kiket a zsidó vallás rég nem melegít többé, kiknek a zsidó hit rég megszűnt hitüknek lenni, kik minden tekintetben, modorukban, maguk viseletében, szokásaikban egészen olyanok, mint *Zefardus*, sőt magas tisztséget is viselnek, hol a zsidóság csak kényelmetlen rájuk nézve; ezekhez intézi *Zefardus* hívó szavát: hisz úgy sem vagytok zsidók, legyetek hát keresztények!

Mintha a kereszténység főkritériuma az volna: nem lenni zsidónak; mintha nem minden igazi keresztény legalább is az egyik, még pedig nagyobb felének nem zsidónak kellene lennie; mintha az a tény, hogy a zsidó nem hiszi, hogy ősei száraz lábbal gázoltak keresztül a veres tengeren, feltételezné azt, hogy az ember-istenben, hogy Jézus feltámadásában igen is hisz.

Mit gondol *Zefardus*, ha a hazában lévő azon keresztények, kik a keresztény dogmákban nem hisznek, mind ott hagynák a keresztény

hitet, mit gondol, hány százezer keresztény válna ki az intelligens társadalomból?

Keresztény vagy, de a kereszténységből mitsem hiszel, ennél fogva hadd ott és légy muhamedan, melyből még kevesebbet hiszel; — ha így szólna valaki, nem gondolna-e rögtön hallgatója — a Lipótmezőre? pedig mi mást, mint ezt, mondotta ön, Zefardus!

Igy hittérítő nem beszél. A hittérítő a hívő zsidót hívő kereszténynyé óhajtja átalakítani. Igy kikeresztelkedett zsidó szólhat csak, ki rosszul érzi magát elhagyatottságában; kit a keresztények még nem tartanak kereszténynek és kit a zsidók már nem tartanak zsidónak, de kit renegátnak tartanak itt is, ott is, és ki ezért új hitsorsosokból álló nagyobb társaságot szeretne maga köré gyűjteni, hol otthonosabban érezhetné magát.

Azonban, nem folytatjuk. Átadjuk a szót az itt következő talált levélváltásnak. Olvassák el figyelemmel, olvassák el kivált az ingadozók és gyengék és olvassa el Zefardus is; talál benne kadenciát az ő esetére is.

Sz. M.

Talált levélváltás.

Igen tisztelt uram!

Ne vegye rossz néven tőlem, hogy egy fülemhez jutott kósza hír folytán önhöz egy oly kérdést intézek, a melyre a feleletadás, vagy annak válasz nélkül hagyása természetesen kizárólag öntől függ. Reményilem, hogy ön kérdésemből pusztán a rendkívüli fontosságú tárgy iránt való élénk érdeklődést és egyszersmind az ön iránt táplált kiváló nagyrabecsülést fogja kiolvasni. Ha valaki napjainkban és ennek előtte a zsidóság kebeléből kivált, s a keresztény hitre tért át — és a hír, melyről szólok, éppen azt rebesgeti, hogy ön szintén erre a lépésre tökélt el magát — akkor ennek indító okai könnyen és világosan fölismerhetők valának. Emezt az a vágy birta rá, hogy oly életpályára léphessen, mely előtte mint zsidó előtt el volt zárva, amazt a hiuság, a rang és címkórság, és esetleg egy olyan társas érintkezés után való mohó törekvés ösztönözte, melyet távolról szemlélve, rendkívül ragyogónak és csábítóknak talált. Tudom, hogy önt ezek közül semmi sem befolyásolja. Önnek társadalmi állása olyan, hogy vallásváltoztatás által azon mitsem módosíthatna, sőt egyáltalán semmi eféle módosítást nem kell kívánnia, de egyszersmind ön sokkal tiszteltebb és sokkal inkább áll igazi közbecsülésben, semhogy kicsinyes hiusági tekintetek lehetnének befolyással elhatározására. Oly embernél mint ön, egyetlenegy ok foroghat fenn csupán, de olyan, a mely aztán teljesen elegendő, és ez: a kereszténység igazsága fölül nyert meggyőződés. Ha ön ezen tan isteni voltának tudára jutott, ha valóban hisz a kereszténység dogmáiban, Jézus istenségében, a szentháromságban, az

emberrel veleszületett eredendő bűnben, a mely csak Jézus kinszenvedése és ennek megváltó erejébe vetett hit által engesztelhető; ha ön arra a meggyőződésre jutott, hogy a „világ megváltójával“ való szövetség az ő teste- és vérének az urvacsora alkalmával való élvezete által mindanyiszor megújul: akkor természetesen kötelessége eme hitre áttérni. Az ilyen, lelkiismeretesen szerzett meggyőződéssel semmiesetre sem szállanék szembe, noha legkevesbbé sem osztozhatom benne. Önnek legbensőbb lelkiismerete által sugallt eme lépését tisztelném, noha szüntelenül sajnálnám. De éppen e tekintetben vannak aggályaim. A mennyire gondolkozásmódját ismerem, fölöttébb valószínűtlenné tünik fel előttem, hogy ön ezen valósi iránynak hódol és nyíltságában és őszinteségében oly föltétlenül bizom, hogy az esetre, ha ön kérdésemet feleletre méltatja, egy pillanatig sem kételkedem a felől, hogy e részben egész határozott nyilatkozatot teend.

Ha ön azt fogja mondani, hogy hívő keresztény, akkor természetesen fölösleges a további kérdezősködés. Nézetem szerint ön csak oly tiszteletreméltó lesz, mint azelőtt, minthogy csupán lelkiismeretének hódol, nem pedig külső körülményeknek, habár lelkiismeretének tartalma merőben eltér az enyémtől. De ha, mint sejtem, nem így van, akkor mi szolgál igazolására eme külső vallásváltoztatásnak, mi annak indító oka? Ön nem könnyelmű ember, a ki játszanék a vallással, ön sokkal becsületesebb, hogyszem megakarna sérteni a tőle való elfordulással egy oly szövetséget, melynek egészével és melynek egyes tiszteletreméltó tagjaival sokszoros és benső összeköttetésben állott. Mi tehát az ok? Esdve kérem, feleljen nyíltan és őszintén, és higgye meg, hogy nagy megkönnyebülésemre fog szolgálni, ha leplezetlenül feltárja előttem elhatározásának indító okait. Az elpártolása miatt érzett szomorúságot le kell és le fogom küzdeni, de a kétség kínos és bizonytalan érzete annál tovább és annál fájdalmasabban rágód-nék szivemen.

Ismétlem, hogy csupán az ön személye iránt érzett őszinte tisztelet késztet e sorok írására. A zsidóság, — mint ön, ha tényleg hátat fordít is neki, alkalmasint meg is van győződve — nem megy tönkre az által, ha vagyonuk által vagy egyébként még oly befolyásos emberek is elpártolnak tőle; maga a község sem lesz teljesen vigasztalhatatlan. De a fájdalmas érzés, mely az embert elfogja, ha tőle egy szivéhez nőtt barát elpártol, oly természetes és oly nemes, hogy ön nem tekintheti sértésnek, vagy tola-kodásnak kérdésemet. Azon tudatban, hogy csak kötelességemet teljesítettem, természetesen ezzel a félremagyarázással is meg kellene esetleg barátkoznom, de mégis igen nagy örömmre szolgálna, ha e küzdelemtől megkímélne és boldognak érezném magamat, ha arról értesítene, hogy ama hír hazudott!

Fogadja stb.

Válasz.**Igen tisztelt uram!**

Fölöttébb megtisztelő reám nézve önnek személyem iránt táplált jóakarata, nyíltsága és az, hogy nekem oly nagy foku igazságszeretetet tulajdonít. Nem akarok tehát egészen méltatlannak mutatkozni az ön bizalmára és önnek a magam részéről szintén teljesen őszinte választ adok.

A hir nem hazudik. Szándékom áttérni a keresztény hitre s okaim a következők:

Nem vagyok zsidó, és aligha voltam az valaha. A zsidóság nekem semmit sem nyujt, legfőlebb a — vértanúságot, melyet valamennyi zsidó szenved, erre azonban legkevésbé sem érzem magam hivatva. És ugyan miért örökítem át gyermekeimre is eme vértanúságot, a nélkül, hogy csak legcsekélyebb kárpótlást is nyujthatnék nekik érte? Az pedig, ha gyermekeimet a kereszténységben nevelném, magam ellenben külsőleg zsidó maradnék, oly félszegség volna, amit ön bizonyára még kevésbé helyeselné. Hogy a vallásváltoztatás nem könnyelműség részemről, s hogy nem kívánom hitemet úgy eldobni, mint a ruhát, ha kényelmetlenné válik, azzal igazolhatom, hogy ezen gondolattal már évek óta foglalkozom, s nem teszek úgy, mint mások, a kik, alig hogy megfogamzik bennök, legott valósitják is. Szintugy távol áll tőlem, hogy áttérésem által a zsidóságot sérteni akarnám. Nagyon sajnálnám, ha lépésem erre magyaráztatnék, és hiszem is, hogy ez nem fog történni.

Fogadja stb.

Viszonválasz.**Igen tisztelt uram!**

Mindenekelőtt fogadja őszinte köszönetemet ama leplezetlen nyíltságért, a melylyel kérdésemre válaszolt. Ez férfias, és ezt vártam öntől. Azonban a dologra térek. Mert ha nem vette tőlem rossz néven a kérdést, akkor nem fog megütközni előadott okainak megrostálása és bírálatán sem; sőt bizonyára sejtette, hogy a kérdés csak eme bírálatnak előkészítését célozta.

Ön nem zsidó, — ezzel kezdi indokolását, — s aligha volt valaha az. És ön ezt oly megdönthetlen ténynek tekinti, hogy azt minden további fejtegetés alapjául, minden kétséget kizáró körülményként állítja fel.

De hát valóban olyan megdönthetlenül igaz ez? Ön zsidó, mivel az egyetlen, élő, igaz istenben hisz. Ez a hit volt mindenkoron alapeszméje a zsidóságnak, melyért hivei küzdtenek és szenvedtenek, a melyből erőt és vigaszt merítettek. A szellemi kötelék, mely a zsidóság valamennyi hívét egybekapcsolja: képezi annak lényegét, s teszen valakit zsidóvá. És e kötelék épen a tiszta istenfogalomban áll, eme hitnek egy eseménydus és tiszteletreméltó történeten keresztül való folytonos érvényesítésében. Tehát ön is zsidó; eme zsidóságnak ön nevelés és lelkitulaj-

donságok tekintetében sok olyat köszön, ami második természetévé vált, a nélkül, hogy tudná, hogy az a zsidóságtól nyert értékes ajándék. Azért állítja talán, hogy nem zsidó, mert a szertartási szabványokat meg nem tartja? De hisz a szertartási szabvány csak a következmény, az alap örökké a hit marad, a melyet ön is vall, a mely az ön és az én őseimnek hite volt, amely az emberiség bölcsőjénél ott volt, s az emberiséget neveli és fölemeli. És ön csak oly könnyedén odaveti, hogy ön nem zsidó?

Ön zsidó, nem pedig keresztény, és sohasem lesz ez. Épen e tekintetben, a melyet kérdésemben leginkább hangsúlyoztam, tanusít ön becses levelében valami föltűnő tartózkodást, ami engem határozottan megerősít azon véleményemben, hogy ön nem hive a keresztény egyháznak. A kereszténység a leghatározottabban és föltétlenül megkövetel hivatól egy oly hitet, a melynek elfogadása annak, aki zsidónak született, mindig nehezére fog esni és ne tagadjuk, a kereszténység e hitet folyton határozottabban és komolyabban igényli. Ez világosan igazolja, hogy megszűnnék kereszténységnek lenni, s hogy tulajdonképi lényegéből kivetkőznék, ha e hittételeket, t. i. Jézus istenségének tételét és az azzal kapcsolatban levő következtetéseket módosítaná vagy épen elvetné. Ez oly kézzel fogható, hogy annak valóságáról ön minden hittani tanulmány hiján is legott meggyőződhetik. Mint laikus is tudhatja, mit értenek a kereszténység alapeszméje és alaptanai alatt s hogy minő hitet kívánnak a kereszténytől. És egyszersmind be kell ismernie: ez a hit nem az én hitem és a külső átlépés után sem lesz soha az én hitemmé. És ha ön eme vallomás mellett egy hívő keresztény lelkészhez azon kérelemmel fordul, hogy vegye fel önt a keresztény község kebelébe, akkor annak önt a leghatározottabban el kell utasítania és azt mondania: „Én szánom önt hitetlensége, keményszivűsége, elmaradottsága és vaksága miatt, de ily érzülettel ön nem léphet a kereszténység kötelékébe s én önt abba fel nem vehetem. Imádkozzék, hogy isten véghetetlen kegye világosítsa fel önt és akkor jöjjön el ismét; addig azonban saját hitemet árulnám el, ha önt, a hitetlent a keresztység külső szertartása által megtisztulnak, tekinteném.“ Így beszélne, így kellene beszélnie a buzgó kereszténynek és minden lelkiismeretes ember csak föltétlen elismeréssel adóznék neki. A külső kifejezés és a belső érzület között levő ily éles ellentét valóban nem illik a tiszteletreméltó jellemhez; ez a vallással való játszáshoz, a teljes istentagadáshoz vagy bálványimádáshoz vajmi nagyon hasonlít. Ilyen könnyelműségre én nem tarthatom önt képesnek.

Ön talán azt válaszolja: „hisz oly sok keresztény van, a ki osztozik az én vallási nézeteimben.“ Én ezt nem vizsgálhatom tüzetesen, de hinnem kell, hogy a született keresztény mégis csak többet ismer el valamivel, mint pusztán a kereszténységnek világtörténelmi jelentőségét, amit én magam is minden kétségen kívül állónak tartok; s hogy akár nevelte-

tése, akár a hosszas megszokás folytán mégis csak egészen más hajlamok és szokások élnek benne, mint a zsidóban, aki csak érett korában tér át a keresztény vallásra. De mindettől eltekintve, csak nem fogja félreismerni ama különbséget, mely valamely szövetségnek született és csak imént belépett tagja között első pillanatra szembeszökik. Amaz benne él, a nélkül, hogy e részben nyilatkozniia kellene; joga van még oly eltérő nézeteit is érvényesíteni, míg belőle ki nem záratik; táplálhatja a reményt, hogy meggyőződése egykoron diadalra jut, bármily határozottan elítélik azt most, s bármily csekély kilátása van arra, hogy elismertessék.

Egészen másképp áll a dolog az áttérőnél. Önnek el kell fogadnia és vallania ama hit alapelveit, ha azt kívánja, hogy annak kapui megnyíljanak ön előtt, és ön egy sohasem igazolható hazugsággal lépne át ama hit küszöbét, ha oly hitvallást tenne le, mely nem szivéből fakad. Önnek nincs joga valamely községhez csatlakozni, azon szándékkal, hogy annak alapját kívánja megrendíteni, ami pedig, ha lelkiismeretes ember, kötelessége volna! Önnek a legcsekélyebb kilátása, halavány reménye sem lehet arra, hogy eltérő nézetei ama vallás kebelében valaha érvényesülhetnének! És ily nyilvánvaló ellentét, ily meghasonlás daczára ön, a becsület embere, egy mérhetlen fontosságú vallási lépést akar tenni? Ez volna az az áhitat, amelylyel ön, buzgó, hívő kereszténynek vallja magát? Ha keresztény volnék, bizony azt mondanám önnek: Inkább maradjon lelkiismeretes hitetlen, mintsem hogy lelkiismeretlen hitetlen legyen!

Önnek ellenvetésemre bizonyára kész a válasza, melyet egyébiránt leveléből is kiolvasok. Én gyakorlatiasan gondolkodó ember vagyok, mondja ön, aki átengedem a metaphysikát a bölcselőknek, a dogmatikát a hittudósoknak, én magam pedig csupán a belső vallási érzület kielégítését ohajtom, már pedig, mint ön megjegyzi, — „a zsidóság nekem semmit sem nyújt.“ — De hát ki ennek az oka, igen tisztelt uram, ön-e, vagy a zsidóság? Avagy feltolakodhatik-e ez, ha ön háza és szive kapuját erővel elzárja előle? Vajon nyujthatja e-az önnek a vallásos eszközöket, ha ön annak templomát rendszeresen kerüli? Ugyan tekintsen el, kérem, szombat vagy ünnepnapokon a zsinagógába, ha tényleg vallási érzület kielégítését áhítja és kérdezze magától, vajon nem elégíti-e az ki tökéletesen az ön vallási szükségleteit. Ama nagyszerű életteljes fejlődés mellett, a melyben a zsidóság ma felvirul, a jelen, sőt a jövő nemzedékre, az ifjuságra is, bármennyire eltért is bizonyos ősi hagyományoktól és emlékektől, hatalmas vonzó erőt gyakorol az isteni tisztelet és valóban nagy lelki épülésükre szolgál. Számos példát említhetnék önnek, a melyek igazán örömmel töltenek el; de hiszen az ön közvetlen közelében, önt körülvevő életre vetett egyetlen tekintet is elegendőképp meggyőzheti önt erről. És a midőn ön emez életteljes körből a fiatalos hévnek a tiszteletreméltó aggkorral párosuló

eme szép világából önként kilép, képes — bocsánat a kemény szóért! — ama szomorú bátorságra, hogy tiszteletlenséggel jelentse ki a sujtó vádat: „a zsidóság nekem semmit sem nyújt.“? A zsidóság a maga ünnepélyes magasztosságával, a zsidóság a maga gazdag, nagyszerű történetével, a zsidóság a maga benső családi életével, a zsidóság a maga szivjósága és könyörületességével, a zsidóság a maga tiszta egy istenben való hitével, a zsidóság a maga óriási türesei képességével semmit sem nyújt!

De éppen ez a türesei képesség esik rosszul önnek, mint látom. „A zsidóság“ mondja ön, „mitsem nyújt nekem legfőlebb a — vértanuságot, a melyet minden zsidó szenved, erre pedig nem érzem magam hivatva“. Egyelőre mellőzöm a kérdést, vajon nem szebb és nemesebb-e jogtalanságot szenvedni, mint azt elkövetni; de azt a kérdést meg kell kockáztatnom: ugyan miben áll ez idő szerint az a vértanuság, melyet ön zsidó létére szenved? Ha a középkorbeli zsidók beszéltek erről, azt el kellett ismerünk igazi irtózatot vértanuságnak, biznyságnak, amelyet azonban örömet és álhatatosan tettek hitük-ről; ha egy szegény sorsu fiatal ember, ki tanulmányait befejezte, pályájának küszöbén eltiltatik az arra léphetéstől, fájalmában szivem mélyéből osztom, de természetesen a szellem, a tudomány ifjaitól is megkövetelem a lelki erőt, hogy ne csüggedjenek el végkép. De önnél, az ön független biztos állásában, miből áll tulajdonképpen ez a vértanuság? Talán abból, hogy nem mosolyog önre nyájasan minden szükkeblü és szük látkörü ember, vagy nem huzza szét barátságos mosolyra száját, a nélkül azonban, hogy szivéből tisztelné önt? Ez az a lesujtó, nyomasztó vértanuság? Amint én észreveszem, önt az egész környező társaság őszintén becsüli, a hol nyilvános megtiszteltetés, a közjóért kifejtendő tevékenység és az ebben való részvétel torog szóban, ön mindig bele vonatik, nem tudom azért-e mert, vagy annak dacára, hogy zsidó: mi hát az ön vértanusága? Talán egyik, vagy másik olyan társaság zárkózik el makacsul ön elől, a mely a tagság első feltételének a keresztény hittvallást, természetesen pusztán a külső hitvallást, tekinti és mesebeli vármódjára elzárkózott, hogy csak akkor nyiljék meg, ha a hit, légyen az akár valódi, akár színlett, letétetett? És ezt a körülményt tekintené ön oly nagy fontosságúnak, hogy e miatt a nyomasztó vértanuság panaszszavát hangoztatja? Annyira vágyódnék ön oly emberekkel való érintkezés után, a kik kizárják körükből önt, a becsület emberét, és csak azért és mindaddig, mert és a mig nem tökéltelte el magát egy oly kijelentésre, melyet saját szempontjából az igazság súlyos sérelme nélkül nem tehetne, a kik azonban legott kitünő örömmel üdvözölnék önt, mihelyt — hazudott? — Megvallom, én ama embereknek vagy tiszteletreméltósága, vagy belátása felől vajmi kicsinylő véleményben volnék, s nekem a velök való érintkezés fölöttébb kínos volna.

(Folytatása a következő számban.)

Egy kis meglepetés

Lőw Immánuel megtámadoi számára.

Tekintetes szerkesztő ur!

Egy talmudistával beszélgettem a rabbi-képzőről és dicsértem, minő gutgesinnt annak minden növendéke. Hivatkoztam a nagy-abonyi rabbinak cikkére, melyben az »Imádságokat« oly pathoszsral elítéli, mert azokban más vallásuk által írott imák is vannak. A talmudista erre a más vallásukra vonatkozó tilalmakat előttem fejtegette, de nem talált egyet sem, amelyből következne, hogy a szó és beszéd azáltal tiltottá válik, mert más vallásu egyén használta. Megtanultam tőle, hogy az idegenektől elsajátítandó lithurgiai dolgokra nézve az alapelv az, *vajon tőlük eredt-e annak eszméje eredetileg, vagy sem.* Aminek nem ők az eredeti feltalálói, mint az imádkozásnak, azt ők tilossá nem is tehetik, mert: **לֹא מִיִּידוּ קָא אַמְרִינְן**. A nagy-abonyi rabbi ur ezt a helyet a talmudban citátum nélkül is megtalálja, azért az idézetet el is hagyhatja a szerkesztő ur. A zenekíséret az istenitiszteletnél meg van engedve, mert nem »tőlük« tanultuk eszméjét, ámbár bizony az orgonaművészetet tőlük tanuljuk.

Sirks Joel, a hires **הַבַּ**, azt mondja, hogy a keresztény egyházi dallamoknak éneklése ellen a *zsinagógában* nem tehető kifogás, s csak az esetben, ha a nyilvános keresztény isteni tisztelet számára komponáltattak s mint ilyenek használtatnak, tartja a zsinagógából távoltartandónak. Ennek analogiája szerint igenis oly imákat, melyek a keresztényeknél hivatalos jelleggel vannak felruházva, minő a Miatyánk, vagy a protestans egyházi énekek változatlanul a nyilvános istenitiszteletnél a zsinagógában behozni nem szabad; magánemberek, írók által magánemberek számára írott imák azonban magánistenisztelet számára minden scrupulus nélkül — amennyiben a tartalom nem kifogásolható — átvehetők.

Eddig a talmudista a **הַבַּ** respoosumai 127-edik száma alapján.

Én szerény ujságíró létemre persze nem tudtam vele vitatkozni, de mikor eszembe jutott, hányszor hallottam keresztény írónak »Hymnusát«, melyben ha Istenről van szó, csak az ő háromeagyistenét érthette, zsidó templomokban énekelni, ugy rémlett előttem, mintha igaza volna. Pedig ez a talmudista nem volt tulliberális ember, hanem csak — talmudista, de — az igaz — tudott hozzá.

Simplex.

Protestatió.

Az orth. közvetítő bizottság elnöke a következő felterjesztést intézte a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

Nagyméltóságu Gróf, Minister Ur!

Kegyelmes urunk!

A f. év június 21-én 1191. sz. a. kelt, velünk közölt körrendelet tárgyában, ugy a saját, valamint az általunk képviselt hazai orthodox izr. hitfelekezet nevében, a következő alázatos felterjesztést bátorkodunk Nagyméltóságodhoz intézni:

Mindenekelőtt legyen szabad mély sajnálatunknak kifejezést adni a fölött, hogy hitfelekezetünket oly emínter érintő ügyben, a felekezet meghallgatása nélkül történt az intézkedés

Fölötte fájdalmasan érint bennünket és kutforrását képezi a hazai orth. zsidó hitfelekezet sérelmeinek, hogy a nagym. cultusministerium, az évtizedeken át folytatott gyakorlattal szakítva, a legutóbbi időkben, vallási elleneink véleményét hallgatta meg és tekintette kizárólag mérvadónak zsidó hitfelekezeti kérdésekben.

Majdnem hibetetlennek hangzik, de fájdalom, szomorú igazság, hogy még azon felségkérvény is, mely a hazai orthodox zsidó főbbik részéről specifikus orthodox zsidó vallási ügyben Ő Felségének átnyújtott, felséges urunk és királyunk által legmagasabb atyai kegyelemben a legfelsőbb kézjeggyel ellátva, a cultusministeriumhoz leküldetett, a kongr. iroda kezeibe került és ezzel oly rut visszaélés követtetett el, hogy ezen iroda titkára, a fürdőbe utazván, a kérvényt magával vitte, a mi által annak elintézését két álló esztendeig meghiusitania sikerült.

Sőt tapasztaltuk már azt is, hogy a kongr. iroda bizonyos esetekben még arra is vetemedett, hogy a mi vallásunk ügyeiben ő intézkedett, a mikor aztán elleneink voltak bíró és fél egy személyben, és a mi — mint azt Nagyméltóságod kegyesen belátni méltóztatik — a maga nemében példátlan sérelmet képez.

Mi sem természetesebb tehát, hogy számos reánk, orthodoxokra fölötte sérelmes cultusministeri rendelet csak is a jeleztük ellenséges befolyás folytán keletkezett, mely befolyás a legeclatansabb módon nyilvánult, a már említett 1191. számú körrendeletben és immár a be nem avatottak előtt sem képezheti kétely tárgyát, hogy a neologok részéről hitvallásunk ellen folytatott aknaharczczal van dolgunk, a kik az ezen hazában két évtizeden át nyugalmasan élvezett orthodox zsidó hitfelekezeti külön szervezés megbontására az alkalmas időpontot elérkezettnek vélték.

Mert valóban nem képzelhetjük, hogy felekezetünk hivatást mily más indító okból kelljen ekként megalázni, megrendsabályozni? miért kelljen a két évtized előtt legaliter foganatosított és azóta a legjobb rendben ápoltt egyházi szervezetünket erőnek erejével szétrombolni?

Nem képzelhetünk elfogadható indokot, hogy loyális és hazafias érzelmű állampolgárok lelki nyugalmát mi

egyéb czélből kellene megzavarni, lelkiösméreti szabadságukat megsérteni oly intézkedések által, melyek a hitközségi autonomia flagrans megsértéséhez, sőt a vallás szabad gyakorlásában való megakadályozásához vezetnek?

Hogy az állam érdeke ily eljárást nem indikál, az nyilvánvaló, sőt ellenkezőleg; épen az állam jól felfogott érdeke azt kövefeli, hogy mentül kevesebb legyen az elégtelenek száma és hogy vallási elnyomatás ne történhessenek.

Lehetetlen tehát mást feltételeznünk mint azt, hogy a m. cultusministerium vallási elleneink, a neologok által mystifikálva lett, annyival inkább, mert a sérelmes körrendelet alapját képező azon állítás, hogy a zsidóságban dogmatikus különbség ném létezik, a neologok által folyton propagált insinuáció, a mely azonban mai napig, komoly figyelemre már igényt nem tarthat.

A zsidóságban levő dogmatikus különbség több száz erre kizárólag illetékes bel- és külföldi zsidó tudós, auctoritás egybehangzó, szakszerű véleménye által van konstátálva, a kik kimondták, hogy az orthodox és neolog zsidók két dogmatica különböző hittelekezetet képeznek. A magyar országgyűlés képviselőháza ezen hittudósok véleményét egyhangulag elfogadta, a magyar minisztertanács ezen legilletékesebb rabbinusi verdiktet teljesen méltányolta és a legmagasabb korona az orthodox izr. hittelekezet országos szervező szabályzatainak legmagasabb jóváhagyása által ezen rabbinusi verdiktet legkegyelmesebben szentesítette. A sérelmes körrendeletben történik ugyan hivatkozás az 1880. márcz. 12 iki országgyűlési határozatra, de hogy ezen határozat nem a hittelekezet egységére, hanem csak is az izr. iskola-alap jövedelmeinek mikénti felhasználására vonatkozott, azt, ha ama határozat világos szövegére való utaláson kívül még másal is bizonyítani kellene, elég lesz talán hivatkozni arra, hogy maga a cultusministerium 1880. után is, folyton két zsidó hittelekezetet ösmert el, míg nem a 1191. számú körrendeletben egyszerüen kimondja, hogy most már csak egy zsidó hittelekezet létezzék.

Kormányrendeletek iránt mindig tanusított tartozó tiszteletünk mellett is; kénytelenek vagyunk mély alázattal kijelenteni, hogy a mi vallásunkra vonatkozó ezen kijelentést kötelezőnek el nem ösmérjük, el nem ösmérhetjük.

Egészen túlhaladt álláspont ez! Nekünk a neologok a zsidóságtól elszakadt egészen idegen hittelekezet, kikkel a hitközségi, a vallási életben, semmiféle közösségünk nincsen, soha nem lehet.

Téves lévén tehát a prämissum, melyből a szóban levő körrendelet kiindult, természetes, hogy az ezen alapuló mindennemü intézkedés reánk orthodoxokra fölötté sérelmes.

Fölötté sérelmes, sőt elviselhetetlen, hogy ezentül az anyakönyv tekintessék kizárólag a hitközség kriteriumaként, oly hitközségek azonban, melyek külön anyakönyvvel nem birnak, imaegyesületekké degradáltassanak, esetleg a zsidó vallás sarkalatos alaptörvényeiből gunyt üző neolog hitközségnek alárendeltethessenek.

Fölötté sérelmes továbbá, hogy a hivatásában megszült rabbi, ha véletlenül nem ő az anyakönyvvezető, saját rabbisági kerületében is, esketéseket csak akkor fogantatosithasson, ha őt erre, a fentiek szerint esetleg neolog anyakönyvvezető felhatalmazza. Szégyenletes állapot ez, melyet semmiféle felekezet el nem türhet.

Hiszen már maga a kivételes anyakönyvi rendszabály, melylyel — a mint a tapasztalat mutatja — csak chaos lett teremtvé és más nem éretett el, csupán csak, hogy széttépve lettek ösrégi rabbinatusi és községkötelékek és hogy meglazítva lett minden összetartozósági viszony, — ismételjük, már maga ezen kivételes rendszabály igen fájdalmasan és lealázólag hatott felekezetünk hiveire, lealázó többek közt nevezetesen, hogy a megyei közigazgatási bizottság jogosítva van anyakönyvvezetőt kinevezni, anyakönyvvezető pedig csak rabbi lehet, a mi végkövetkezésében arra vezet, hogy nekünk a hatóság rabbit kinevez, a mit semmiféle felekezettel el nem követhetnek.

Ezen szabályrendelet ellen mi 1885. november 17-én 4767. sz. a. indokolt felterjesztést intéztünk a nagym. vallásminiszteriumhoz és kimondhatatlan nagy fájdalomunkra konstátáljuk, hogy ezen felterjesztésünk még feleletre sem lön méltatva.

Ezen a gyakorlatban oly rosznak bizonyult anyakönyvi szabályrendelet, a 1191/888. sz. körrendelet által még sérelmesebb lett. Már most az egész hitközségi élet teljesen megsemmisítettik, a rabbi, a ki véletlenül, legyen az bármilyen indokból, bár önhibáján kívül is, nem egy szersmind anyakönyvvezető, hivatásában, hivatalos funkcióinak teljesítésében megakadályoztatik, az egész eddigi rend, a hagyományos zsidó egyházi élet jellegéből kivetkőztetik, az orthodox zsidó hittelekezet hivei folytonos lelkiismereti kényszernek ki lesznek téve. Avagy képzelhető e nagyobb sérelem, hogy csak egyet monojunk, ha pld. az apa családjának örömnapiján, gyermeke kiházásánál azon lelki gyötrelmeknek van kitéve, hogy nem saját vallása papja, hanem ezen vallást megtagadt valamely egyén fogantatosísa gyermeke megeskettetését?

Másrészt az ima-egyesületté való degradálás az orthodox zsidó hittelekezet meg nem érdemelt lealacsonyítását és megalázását jelenti, királyilag szentesített szabályzat oltalma alatt mindeddig élvezett önállósági jogok confiskálását involválja, sőt a legmezszebb menő visszaélések elkövetésére tág tér van hagyva; mert hiszen nincsen kizárva, hogy valamely ösrégi nagy hitközségtől bármily ürügy alatt az anyakönyvvezetési jog elvétetik és ima-egyesületté degradáltatván, valamely neolog hitközségnek történhető alárendeltetése által, orthodox zsidó jellegétől, önállóságától ezáltal teljesen megfosztathatik. Természetes, hogy ez az orthodox hitközségnek az esetleg neolog anyahitközség javára való megadóztatását is vonná maga után, tehát oly hitközség javára, melynek institucziói vallás-ellenesek, melynek sakterját, rabbiját, hitoktatóját (a mik az imaháznál összehasonlítottanul fontosabbak), az orthodoxoknak igénybe venni és javukra adót fizetni vallásilag tiltva van.

Az 5—6 évi adó, sőt a gabella-tízetési kötelezett-

ségre vonatkozó intézkedés, hogy továbbá hitközségi külön szervezéshez a megyei közigazgatási bizottság engedélyezése szükségeltessék, hogy az orthodox zsidó hitközségi szabályzatok megerősítése, a hitfelekezet határártól elvonassanak és végre, hogy orthodox zsidó hitfelekezeti viszályok, az autonom választott bíróság mellőzésével, a szolgabíró által intéztessenek el, a mártöbbször említett körrendelet sérelmes voltát a végletekig hatványozza.

Egyének, a kik véletlenül oly hitközségben laknak, a hol az etőljáróság a neolog irányzatnak hódolva, ezen szellemben vezeti a hitközséget, miért legyenek megakadályozva azon hitközségből kilépni, vagy jobban mondva, miért állittassanak ezen emberek azon alternatíva elé: vagy eltérni a lelkiösméret megbilincselését, vagy el nem viselhető adótéher alatt görnyedni? Ezen fölül még a gabella, a mi még annyival igazságtalanabb, mert ennél még a reciprocitás is hiányzik, minthogy az orthodoxok igenis élvezik a kóserhust, ha megmaradnak a községben, vagy ha abból kiválnak, míg a neologokat, a kik tudvalevőleg kóserhust nem igen fogyasztanak, a gabella fizetési kötelezettség egyáltalán nem terheli. Tehát az odahagyott neolog hitközség szükségleteit majd az orthodoxok fedezték oly adó megfizetése által, melyet a hitközségben megmaradt neologok maguk sem fizetik, más szóval, az orthodoxok majd fizessenek a neologok helyett is.

Hogy ezen felül még a megyei közigazgatási bizottság döntsön a fölött, hogy a kilépőknek a hitközséggé való szervezkedés engedjék-e meg, oly beavatkozás az egyéni rendelkezési jogba, melyet semmiféle felekezet híveivel szemben nem gyakorolnak.

Ezen, nem különben az autonom választott bíróság mellőzésére vonatkozó intézkedés per absolutum türehetetlen és bátorkodunk mély tisztelettel megjegyezni, hogy a sérelmes körrendeletben eziránt felhozott indokok a tényleges körülményeknek meg nem felelnek és kétségtelenül a neologok által elkövetett mystifikáció szüleményei.

Két indokkal találkozunk a sérelmes körrendeletben. Az -gyik, hogy hitközségek szervezésénél gyakran visszaélések követték el, a mennyiben a legkülönbözőbb firmák alatt, majd „Szfárd“ majd „Statusquo“ majd meg „Önálló Szfárd“ cím alatt hitközségek keletkeztek, a hol a vallási meggyőződés csak mellékes szerepet játszott. A másik indok pedig az, hogy az iskolák fenntarthatása érdekében szükséges a hitközségből való kilépést megnehezíteni.

A választott bíróság mellőzésére még indok sem hozatik fel, a mit ezennel mély tisztelettel constatálni van szerencsénk.

A felhozott két indokkal szemben, legyen szabad mindenekelőtt a különös címek alatti szervezkedésekre vonatkozólag kijelenteni, hogy ezek nem csak hozzájárulásunk nélkül, hanem határozott ellenzésünk dacára lettek a nagym. cultusministerium által engedélyezve.

A »statusquo« elnevezés a neologok találmánya, és csak is azon célzattal történt, hogy a külön szervez-

kedést rossz hirbe hozzák, ad absurdum vigyék. Elvitázhatlan tény, hogy nagyon, de nagyon csekély kivétellel valamennyi statusquo hitközség a kongresszisták táborába tartoznak és a »statusquo« elnevezést csakis taktikai célból vették föl, hogy a külön szervezkedés okozta »zavarok«-at, melyek soha sem léteztek, demonstrálják. Legecclatansabb bizonyíték ezen tény mellett azon körülmény, hogy — a mint azt a nagyméltóságú cultusministerium különben legjobban tudja — a statusquo hitközségek minden egyházi ügyekben a kongressusi iroda által képviseltetnek.

A mi pedig a »Szfárd« elnevezést illeti, mély tisztelettel hivatkozunk a nagymélt. cultusministerium 1876. jun. 15-én 12530. és nov. 24-én 27453. sz. alatt kelt, hozzánk intézett m. rendeleteire, melyekben határozott és legnyomatékosabb ellenzésünk dacára, a legf. helyen szentesített orth. orsz. szervező szabályzat I. §-a akként lett interpretálva, hogy »Szfárd« cím alatt az alakulás meg lett engedve ott is, a hol orthodox izr. hitközség már létezik, sőt most nem régen, a m.-szigeti hitközségi viszályok incidenséből, a nagym. cultusministerium, határozott ellenzésünk dacára, »Önálló Szfárd« hitközség alakítását engedélyezte M.-Szigeten és az eddigi eljárástól eltérőleg, ezen szabályokat saját hatáskörében megerősítette.

Ezen megdönthetetlen tényekre utalva, van szerencsénk tehát mély tisztelettel constatálni, hogy az, ami hibául felhozatik, nem a mi hibánk, megjegyezvén különben egész alázattal, hogy mindez korántsem képez indokot arra nézve, hogy ezentul a hitközséggé való szervezkedési szabadság confiscáltassék.

A szabad szervezkedés nem alterálja azonban az iskolák érdekét sem, sőt ellenkezőleg, ezen érdekét még előmozdítja. Mai napság, a mikor az állam finanziaális akadályok miatt állami iskolát nem igen létesít, a népnevelési ügy nagy előnyére szolgál, ha a felekezetek mentül több iskolát létesítenek. A külön alakult hitközségek, keletkezésüknél nyomban nagy gondot fordítanak első sorban arra, hogy gyermekeiket ne kelljen a neologoknak iskoláiba küldeni, ami természetesen csak az iskolák szaporítását vonja maga után. Hogy pedig az orth. zsidó hitfelekezeti iskolák, a törvény minden követelményeinek megfelelnek, sőt túlnyomólag valódi minta tanodák, ezt talán fölösleges a közoktatási ministerium előtt külön hangsúlyoznunk, mert ott hivatalosan tudni méltóztatik, hogy az orth. zsidóhitfelekezet a most elmúlt két évtized alatt a népnevelés terén mily nagy munkát vitt véghez, mily nagy azon iskoláknak száma, melyek négy osztályuakból hat osztályuakká lettek átalakítva, német tannyelvüekből magyar tannyelvüekké átváltoztatva. Dús tapasztalataink ezen téren feljogosítanak azon állításra, hogy a hitközség ketté válása nem hogy ártalmára lenne az iskolaügynek, hanem nagy előnyére van; mert az egy helyen levő két hitközség valószínű versenyűt üz, hogy mindegyiknek iskolája legyen a jobbik és így a különválás valószínű emeltyű a népoktatás nemesebb és intenzivebb ápolására.

A mi végül az autonom választott bíróság mellő-

zését illeti, úgy erre nézve, a mint már jelezni bátorkodtunk, a sérelmes körrendeletben még indok sem foglaltatik. Lehetetlen tehát csak sejtünk is, hogy a nagym. cultusministeriumot mi indíthatta a hitközségi autonomia ezen védsáncát lerontani és ez által lehetővé tenni, hogy a szolgabíró egyházi, vallási ügyeinkbe beavatkozassék. Ezen intézkedés a legfelsőbb helyen biztosított hitk. autonomia teljes megsemmisítését involválja, azon fölül pedig a gyakorlatban keresztül nem vihető, mert zsidó vallási ügyekben a codex Sulchan-Aruch értelmében kell eljárni, ezen vallástörvényünket pedig a szolgabíró nem ösmerheti.

Kegyelmes Urunk! Ezekben bátorkodtunk a 1191/888 számú körrendeletre vonatkozó aggodalmainkat és röviden összefoglalva, előadni. Hitfelekezetünk hívei közt az elkeseredettségek, az izgatottság nőttön nő, miről különben, a rendelet keletkezése óta és még most is, a kultus-ministeriumhoz beérkező sok száz, a rendelet sürgős visszavonására vonatkozó kérvény szolgálhat tanujeleül.

Kötelességünknek ismerjük Nagyméltóságod kegyes figyelmét ez ügyre irányítani, és ismételve hangsúlyozni, hogy a jelzett sérelmes intézkedések az orthodox zsidó hitközségek autonóm jogainak teljes megsemmisítéshez, a legborzasztóbb lelkiösméreti kényszerhez vezetnek.

Szeretjük hinni, sőt meg vagyunk győződve, hogy a lelkiösméreti szabadság elnyomatása a vallás szabad gyakorlatában való megakadályoztatás, a polgárok szabad jogainak confiscálása Nagyméltóságod intenczióit soha sem képezte. Bizalomtelt kébellel fordulunk a fényes multu, igazságszeretetéről, fenkölt jelleméről és valódi szabadelvűségéért országosan ösmert államférfiához azon alázatos kérelemmel:

miszerint felsoroit sérelmeink kegyes figyelembe vétele mellett a 1191/888 számú körrendelet hatálytalanítása iránt a szükséges intézkedést sürgősen megtenni kegyeskedjék.

Kik egyebiránt mély tisztelettel vagyunk

Nagyméltóságod!

Budapesten, 1888. évi október hó 23-án.

alázatos szolgálói

A Magyar- és Erdélyországi autonóm orthodox izr. hitfelekezet közvetítő bizottsága nevében:

Reich Ignác s. k.,

elnök.

A felterjesztésben meglep a hang vakmerősége, annál is inkább, mert arról a helyről a legalázatosabb csuszás-mászást szoktuk meg föl-felé. Reich Ignác, úgy látszik, maga is belátja, hogy nem igen van már veszíteni valója és utolsó kártyáit kezdi kijátszani. »Nekünk a neologok a zsidóságtól elszakadt egészen idegen hitfelekezet« (és a neologok táborába — így fejtegeti tovább Reich Ignác — tartoznak nemcsak a congressusi, hanem a status-quo-ante hitközségek is). Ki így nyilatkozik e hazában élő zsidóság nagyobb és intelligensebb feléről, az vagy

örült, vagy megkorbácsolni való bitang! A pesti zsidó nagy hitközség például eme szemtelen állítás szerint a „zsidóságtól elszakadt“, Szeged, Kassa, Pécs, Győr, Makó, Debreczen, S.-A.-Ujhely, Kolozsvár, Nyitra, Fehérvár és száz meg száz más város zsidó községei a zsidóságtól „egészen idegen felekezet“-et képeznek. — S mindezt a sem magyarul, sem héberül olvasni nem tudó Reich Ignác, a volt lókupecz, a perekben informáló, az üzérkedő agens mondja a magyar orthodox zsidóság nevében! — És a magyar orth. zsidóság csodálkozik, hogy tekintélye oda van, hogy a kultusministeriumban központi hivatalával szóba sem állanak. — Reich Ignác maga panasolja, hogy az *orthodoxok ügyeit is már évek óta az országos iroda intézi*; tudják tehát a ministeriumban is, kicsoda Reich Ignác, és mert községek ügyeit csak tiszta kezek által akarják elintéztetni, róla tudomást nem vesznek. Állítsanak oda az orthodoxok megbízható embert, jellemes férfit és lesz képviselőjük nekik is. Mig Reich Ignác, ki önző célokból darabokra szakítja a magyar zsidóságot, békéjét feldulja, ki, ha érdekei úgy kívánják, nem átalja a kormány előtt rágalmazni, denunciálni a magyar zsidóság egyik vagy másik részét, addig az orthodoxok javulást ne reméljenek, sőt ellenkezőleg, ügyeik még csak rosszabbra fordulhatnak. — A felterjesztésre természetesen még visszatérünk.

Szellemszikrák

a talmud, midrás- és a későbbi rabbinikus irodalomból.

(100. fclytatás.)

Boszut állottál ellenségeden:

e g y embert győztél le;

megbocsajtottál neki:

k e t t ő fölött láttál diadalt.

*

Hol van az Isten? — Az égben keresi a balga, mig saját lelkében találja meg a bölcs.

*

A szépség megvakítja a bölcsök szemeit is, úgy, hogy a hol szépség honol, a jót és hasznost nem is kutatják.

*

A legdicsőbb korona a szerénység; ezt hirdeted nekünk, Dátán.

És mert szerény akarsz lenni magad is, a legdicsőbb korona után a viláért sem vágyódsz.

*

A kevélység a bölcsre is a bolond álarczát ölti,

*

Mindenki azt beszéli, hogy bölcs és tudós és mégis mindenki bolondnak tartja. Vajjon miért?

Mert ő is ugyanazt beszéli, mit m i n d e n k i.

*

A tudatlannak botlásai, dehogy bántanak anynyira, mint mikor a tudós saját dicsőségét zengi

*

Tudás után vágyódó, szemed előtt tartsd, hogy miután az első ember a tudás fájának gyümölcsét megízlelte, elzáródtak előtte a paradicsom kapui

*

A tudás nem mindig együtt jár a helyes gondolkodással.

*

Nagy a tévedők száma, sokan fel is ismerik tévedésüket, de csak kevésnek van bátorsága ezt be is vallani.

Talmudista.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **dec. végén** lejár teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre . . . . . 7 frt — kr.
fél évre . . . . . 3 frt 50 kr.
negyed évre . . . . . 1 frt 75 kr.

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

egész évre . . . . . 6 frt — kr.
fél évre . . . . . 3 frt — kr.
negyed évre . . . . . 1 frt 50 kr.

Az „Egyenlőség“
szerkesztősége és kiadóhivatala

Budapest, Váci-körút 23. sz.

Naptár.

Vasárnap (1888 november hó 25) 5649 hiszlev hó (30-napos) 21., hétfő 22., kedd 23., szerda 24., csütörtök 25, (este meggyújták az első chanuka-mécesst), péntek 26., (chanuka első napja), szombat (sabosz chanuka) 27. napja.
Hetiszidra: *Vajikacsz.*

Szegény iskolás gyermekek felruháztatása.

— **Budapesten**, a pesti zsidó nagyhitközségnek a Rombach-utczában levő leányiskolájában 170 szegény leányt láttak el téli ruházattal. Az ezzel egybekapcsolt ünnepélyen jelen voltak: *Schweiger* Márton, *Deutsch* Sámuel, *Nágel* Ármin és *Adler* Lajos előljárók, ugyszintén számos választmányi tag. *Schweiger* Márton beszédében buzdította a leánykákat szorgalomra és jó magaviseletre, s meleg szavakkal emlékezett meg azokról, kik adományok gyűjtésén fáradoztak, s különösen kiemelte özv. *Neuwelt* Árminnét és *Deutsch* Jakabot.

— **Székesfehérvárott** e hó 19-én az izr. krajczár-egylet 53 fiut és 39 leányt ruházott fel téli ruhaneműekkel. Az egyesület, melynek élén a jótékonyságban kifogyhatlan *Wertheim* Salamonné áll, már évek sora óta gondoskodik róla, hogy a szegény gyermekeknek ne kelljen a zordon tél beálltával fagyoskodniok. A szép és megható ünnepélyen jelen voltak: *Wertheim* Salamonné,

Deutsch Ignáczné, *Pick* Ignáczné, dr. *Neumann* Bernátné, *Herzog* Ignáczné, *Müller* Árminné, *Hahn* Jakabné, ifj. *Weisz* Jakabné, *Deutsch* Antalné stb. asszonyok, — továbbá *Horváth* Böske és *Deutsch* Kamilla kisasszonyok, azután *Wertheim* Salamon és *Göbel* János György, iskolaigazgató. *Wertheim* Salamon a székesfehérvári Congr. hitközség nagyérdemű elnöke igen szép beszéddel nyitotta meg az ünnepélyt és sajnálatát fejezte ki, hogy a felruházandó szegény gyermekek száma folyton szaporodik. Csak a szív melege, ugymond, a jótékonyság nemes eszméje segítheti ki a nyomorból azokat, kiket sorsuk belesodort. Erre *Göbel* János György, a székesfehérvári iskolák igazgatója tartott szépen átgondolt beszédet, kegyeletesen emlékezve meg a boldogult *Wertheim* Mózesnéről, kinek egész törekvése, egész élete a szegények segélyezésére volt szánva. Sokat vesztett, így szólt, az ő elhunytával a Krajczár egylet, sokat a szegények, kik csak áldhatják jótékony szívét, de reméli, sőt tudja, hogy úgy a mostani elnöknő, *Wertheim* Salamonné, valamint az egylet többi tagjai is buzgósággal és jóakarólag fognak továbbra is, mint eddig, odahatni, hogy a szegény gyermekek nélkülözéseknek ne legyenek kitéve. Ezután *Inker* IV. elemi osztálybeli tanuló talpraesett szavakban fejezte ki a szegény tanulók hálaérzetét s ezzel az igazán szép ünnepély véget ért.

— **Pápán**, mint lapunknak írják, az ottani »Malbisch Arumim« egyesület e hó 15-én szép ünnepélyt rendezett, mely alkalommal 151 gyermeket láttak el téli ruhával. Az egyesület, mely oly sok jót gyakorol, *Spatz* J. és *Schor* Ármin pápai tanítóknak köszöni létezését és virágzását. Az ünnepély, mely az izr. iskola diszkörében folyt le, a szózat eléneklésével vette kezdetét, mire *Schor* Ármin üdvözölte a nagyszámu megjelent közönséget. Erre dr. *Kende* Ádám, ügyvéd hosszabb beszédben fejtegette az egylet célját, működését s buzdította a gyermekeket szorgalomra, kitartásra. Erre egy tanuló társai nevében megköszönte az egyesületnek az adományokat. *Löwy* László dr. záró szavaival a megható ünnevény véget ért.

— **Tokajon**, mint levelezőnk írja, a csak 3 hét előtt alakult »Malbis Arumim« jótékonysági egyesület már is fényes eredményt mutatott fel. Amennyiben e hó 17-én szép ünnepély kíséretében 21 szegény gyermeket ajándékozott meg téli ruhával. Az izr. iskolában ez alkalommal igen szép számu közönség gyűlt egybe. A »Szózat« eléneklése után *Fénykövy* Jakab igazgatótanító zamatos magyarságu, szép megnyitó beszédben körvonalozta az egyesület áldásos működését. E közben bevonul a tetőtől talpig ujonnan felruházott 21 iskolás fiu, kiknek nevében *Eisler* Miksa köszönte meg az egyesület nemeskeblűségét. Ezután *Fejér* Henrik magvas, csinos zárbeszédében fejtette ki az egyesület fennállásának nagy szükségét. Az »Egyenlőn szeressük mindnyájan a hazát« című dallal a szép ünnepély befejeződött. Az ünnepély létrejöttén különösen fáradoztak: *Fénykövy* Jakab, *Herskovits* Hermann, *Fejér* Henrik, *Döri* Manó és *Krausz* Fanny k. a. Este *Briger* Ignác, az egyesület buzgó elnöke kedélyes bankettet adott az egyesület tagjainak.

Anyaghalmaz miatt lapunk mai számából tárczánk és regényünk és még egyéb közlemények kimaradtak.

„Zsidó - magyar művészek” rovatunkat legközelebbi számunkban fogjuk megnyitni.

H I R E K.

— **Az új zsidó kórház-javára** a f. hó 4-én közölt kimutatásunk óta ujjonnan adakoztak: Herzl Tivadar 1000 frtot, Erényi Ullman Lajos és neje, özv. Brüll Gusztávné, Karsay Ignác, Russó Izrael fiai 500—500 frtot, Holitscher Lipót 400 frtot, Temesváry Adolfné, Goldmann és Engl, Heller Gábor és neje 300—300 frtot, Simon Jakab, Singer Bernát és Neuwirth Ármin, Beer Ármin és Rosenberg Mór, Weisz Jakab és Mór, Berez Jakab, Schwarz Lajos, Popper Ármin fiai, Grünwald Adolf és neje, Steiner Miksa és Bernát 200—200 frtot, Weissmayer Ferencz és neje, Stern Antal S., Mocsáry Ernő, Weisskopf Jakab és neje, Frankl Vilmos, Weiner Miksa és neje, Neuschloss Miksa és Barna Zsigmond 150—150 frtot, Káry Sámuel, Weiner Károly és neje Poll János és fia, Ormódy Vilmos és neje, dr. Basch Gyula, dr. Ullmann Pál, Lederer Adolf és Kohn Mór 100—100 frtot, Fischer Zsigmond és Galizenstein H. 50—50 frtot. — A templomban ugyancsak az új kórház javára felajánlatott ez idő alatt 527 frt.

— **Jótekonny intézetekre és egyéb jótekonny czelokra** *Wahrmann* Mór országgyűlési képviselő és a pesti zsidó nagyhitközség elnöke legutóbb tartott községi választmányi gyűlésen tett jelentése szerint adakoztak: Szegények segélyezésére: Özv. *Strasser* Alajosné urhölgy és gyermekei, néh. *Strasser* Alajos ur emlékére 1000 forintot, özv. lovag *Kuhner* Dávidné urhölgy, *Wahrmann* Sándor ur, *Wolfner* Gyula ur 200—200 frtot, *Steiner* Mór ur 20 frtot, *Strasser* Sándor ur 16 frtot, *Stern* Lipót ur és névtelen adakozó 5—5 frtot, *Müller* Vilmos ur 50 drb. tápjegyét. — *Különféle intézetek javára*: 1. Özv. *Strasser* Alajosné urhölgy és gyermekei néh. *Strasser* Alajos ur emlékére a fiárvaház, siketnémák intézete és a Chevra Kadischa részére 1000—1000 frtot a nyugdíjintézet javára 500 frtot 2. *Wahrmann* Sándor ur: az iskolaalap javára 500 frtot, ösztöndíjak céljára 100 frtot, szegény gyermekek ruházására és a Talmud-Thóra intézet részére 50—50 frtot; 3. lovag *Wechselmann* Ignác ur a fiárvaház, leányárvaház, és az aggok intézete javára 100—100 frtot; 4. *Müller* Vilmos ur szegény gyermekek ruházására 100 frtot, 5. *Freund* Henrik ur a fiárvaház, leányárvaház, aggok intézete és a Talmud-Thóra részére 50—50 frtot, 6. *Beck* Ármin ur a fiárvaház, siketnémák intézete és az aggok intézete javára 20—20 frtot, 7. budai *Goldberger* S. F. és fiai urak a Talmud-Thóra intézet javára 10 frtot. *A régi kórház javára*: néh. *Ausch* Rozália urhölgy hagyománya 25 frt. Özv. *Haas* Joachinné urhölgy adománya 10 frt,

neh. *Albachary* Jakab ur hagyománya 5 frt. Felszerelési tárgyakbeli adományok: *Schweiger* Márton és Adolf urak: a tanfelügyelői hivatalos belyiség butorzatát, *Wahrmann* Sándor ur egy értékes oltárterítőt az új kis templom számára, *Deutsch* Simon ur a zsinagóga házi esketéseknél használandó me nyezetet.

— **A pesti izr. nőegylet** e hó 20-án *Bischitz* Johanna asszony elnökle mellett választmányi gyűlést tartott, melyben elnöknő kijelentette, hogy Herzl Mária asszonynyal egyetemben személyesen tisztelegtek Tisza Kálmánnál és megköszönték neki, mint a „Jó szív“-egyesület elnökének, az izr. nőegyletnek adományozott 12,490 frt és 38 krt. Együttal a tiszteletbeli tagságról szóló okmányt is átadták. *) A „Gyermekbarát“-egyesület kérésének, hogy a nőegylet népkonyhájából 6 krért 150 VI. és VII. kerületi iskolás fiu láttassék el ebéddel, helyt adnak. Az ujabban befolyt összegek közül kiemeljük a következőket: *Krausz* Renée asszony 500 frtot a gyermekmenhely alapítványakép; *Rökk* Pál, testvére *Rökk* Szilárd hagyatékából 300 frtot a népkonyhának, *Strasser* Mária asszony 100 frtot nőegyleti alapítványakép és 100 frtot népkonyhai alapítványakép; *Ruszt* Olga asszony 100 frtot nőegyleti alapítványra; *Deutsch* Lajos 100 frtot a szegény osztálynak és fia *Tibor* 100 frtot a népkonyhának s végre *Heidlberg* L. F. és neje 160 frtot a segélyző osztálynak leánya halálózása napján.

— **Egygyévált két hitközség.** Marosvásárhelyről írják lapunknak: A helyben fennálló két izr. hitközség (st.-quo és orth.) még f. é. február havában két bizottságot küldött ki a két hitközség egyesülése céljából. Ezen két bizottságnak sok kemény tusa után sikerült a kiegyezési pontokat egy mind a két hitközséget kielégítő módon megállapítani, mely pontok a f. é. november hó 18-án megtartott közgyűlésen elfogadtattak. A kiegyezési föltételek a következők: 1. Mind a két hitközség az eddigi czímét feladja és az egyesült hitközség egyszerűen »Marosvásárhelyi izr. hitközség« czímet veszen fel. 2. Az egyesült hitközség a helyi orth. hitközség adósságait 800 frtig veszi át. 3. Az egyesült hitközség az orth. rabbit, *Mandelbaum* Aron urat ideiglenesen három évre rabbi helyettesnek alkalmazza és ezen időre az anyakönyvek vezetésével megbizza — Adja az ég, hogy a mindkét részről oly várva várt béke üdvös és áldásdus legyen, különösen pedig, hogy a kisebb-

*) Ezzel kapcsolatban adjuk a napokban vett eme sorokat: Mélyen tisztelt Szerkesztő Ur! Igen becses lapjának legutóbbi száma aron téves tudósítást tartalmazta, hogy a vezetésem alatt álló egyetemi küldöttség Tisza Kálmánné urnánál tisztelgett a diszokmány átnyújtása végett, holott ezen küldöttség hason czélből tényleg Tisza Kálmán miniszterelnök urnál jelent meg és a helyesen idézett válaszában, tényleg ö-excellentijja adott ezen megtiszteltetés feletti örömeinek kifejezést.

(Tisza Kálmánné diszokmánya más. egy előző alkalommal adatott át) — Öszinte tisztelője

Forrai Gábor,

a pesti izr. nőegylet titkára.

ségben maradt intelligens párt, mely a rabbi alkalmazását minden módon mellőzni akarta, győződjék arról, hogy az egyesülés oly kincs, melyért némi áldozatot hozni nagyon is érdemes.

B. M.

— **Jótekonyczélú zeneestély.** Abonyból írják lapunknak: F. hó 18-án a helybeli szegény izr. iskolás gyermekek felruházására *Deutsch Gyula*, *Hay Mór* és *Lederer Lajos* urak zeneestélyt rendeztek, mely ugy anyagilag, mint erkölcsileg kiválóan sikerült. Első sorban három művész előadása nyújtott élvezetet. Előadták Saint Săns és Haydn-féle Triokat, Henselt-féle Etudet, Rhapsodiát Lisztől, Magyar ábrándot Sarasatetől. Az estély sikeréhez hozzájárult még a szünet között dr. *Vajda Béla* rabbi által „Néhány jól ismert szó élettörténetéről“ cz. felolvasása, mely a megjelent közönség figyelmét mindvégig lekötötte. Az igen nagy számú közönség a jótekonyczélra közreműködő urakat lelkesen megéljenezte. A zeneestély végeztével a fiatalság tánczra kerekedett. A befolyt összeg 300 frt, melyhez felülfizetésekkel hozzájárultak gr. Szapáry Istvánné, Blaskovich Albert, Antos János, Szilassy Elek, Hay Mihály, Hay Károly és még számosan a fővárosból és vidékről.

— **Zsidó curiai bíró.** Mint haljuk Dr. *Neuberger Ignác* kir. táblai bíró e napokban curiai bíróvá fog kineveztetni. Ő lesz a második zsidó curiai bíró. Az első Dr. Décei Zsigmond.

— **Zimonyi Schwarz Armin** Budapestről a s. a. ujhelyi jótekonyczélú nőegyletnek 2500 frtot küldött. A nőegylet ezen az uton is hálás köszönetét fejezi ki a szép adományért,

— **Alapítvány,** *Schenk Adolf* lovag Vág-Ujhelyből származó két szegény tanuló részére 200—200 frtos alapítványt tett. Az egyiket keresztény, a másikat pedig zsidó tanuló részére, kik az ö-ik gymnasium vagy reáliskolát már átlépték avagy felsőbb tanintézetben vannak. A keresztény kérvényezőnél a vág-ujhelyi előljáróság, a zsidó kérvényezőnél pedig az ugyanottani zsidó hitközség előljárósága határoz. Kérvények decz. 20-ig az illető tanintézetnél, hol a kérvényező tanuló, nyújtandó be.

— **Egy zsidó emberbarát végrendelete.** Olmützből írják, hogy nemrég Prosznitzban elhunyt *Singer Salamon* kereskedő 80.000 frtot hagyományozott jótekonyczélokra. Ebből 40.000 frtot Olmützi szegény középiskolai tanulók részére való ösztöndíjra és 10.000 frtot egy Prosznitzban építendő zsinagógára.

— **Uj zsidó nemes.** Ő felsége a király Neumann Frigyes budapesti tekintélyes nagykereskedőnek s utóda-inak a »Gárdonyi« nemesi előnevet adományozta.

— **A debreczeni izraelita jótekonyczélú nőegylet** f. hó 18-án tartotta meg tisztújítási közgyűlését. Az ujonnan megejtett választások után a tiszviselői kar így alakult meg: Elnök lett: Dr. *Scheer Benő* né közfelkiáltással; alelnökök: Weinberger Lajosné és Dr. Balkányi Miklósné; pénztárnok: Baum Miksáné urnők.

— **Nagy-Károlyban** f. hó 11-én tartott rendkívüli városi közgyűlés alkalmából Dr. *Adler Adolf*, városi képviselő gyönyörű, mindenkit magával ragadó beszédben ecsetelte *Jókai Mór* ama hervadhatatlan érdemeit, miket mint a „Segítség“ elnöke Nagy-Károly város körül szerzett, és indítványozta, hogy a város hálája kifejezésül a nemzet nagy költőjét diszpolgárává válassza meg, mit a közgyűlés nagy lelkesedés közt egyhangulag rögtön meg is tett.

— **Érdekes statisztika.** A londoni világhírű *Britishch Muzeumban* a következő zsidó művek foglaltatnak: Biblia 1260 féle, biblia kommentárja 510, talmud kiadás 730, talmud kommentár 700, codex (pószkim) 1200, midrasch 160, Kabala 460, szónoklat 400, liturgia 1200, philosophia 690, tudományos mű 180, nyelvtan és szótár 450, földrajz és történelem 320, költészet és kritika 770.

— **Érdekes eljegyzés.** *Guttman Lajos* dr. lovag a dúsgazdag *Guttman Dávid* bécsi nagyiparos fia eljegyezte *Günsburg Matild* baroneszet Szt.-Pétervárról. Néhány hét előtt *Guttman Dávid* lovag testvérenek *Vilmosnak* leányát jegyezte el *Montefiore Francis*, a nagynevű *Montefiore* unokaöccsese.

— **Mozgalom a zsidók ellen Marokkóban.** Mint a londoni „Morning Post“ írja. Marokkóban az összes nem mohamedán lakosok ellen hatalmas mozgalom van keletkezében. El lehet készülni az ottani zsidóság iszonyú vérengzésre, melynek legelőször is a zsidó lakosság fog áldozatul esni. Ha az európai államok beavatkoznak, talán sikerülne a rémtettet megakadályozni. — Magadorból jelentik, hogy az ottani zsidókat a seik minden különös ok nélkül iszonyuan megkorbácsoltatta, hogy alig birták életüket megmenteni.

— **Prágából** vesszük a „Freitisch Verein“-nak 29-ik évi jelentését az 1887—88-ik iskolai évről. Még egy évben sem lettek az egyesület részéről annyian élvelemzeve, miut az idén. Az alapösszeg is nagyon megsaporodott az utolsó 10 évben. A tagok száma 1767-ről 1946-ra emelkedett. Az évi bevétel 4440 frtra rugott, míg a mult évi 4248 frtot tett ki. Az alapösszeg 22,250 frtról 23,550 frtra emelkedett. 37,575 adag ételért 6684 frt és 81 krt fizettek ki. Az egyesület alapítása óta összesen 398.711 adag ételt adományoztak 62,363 frt értékben. Ételadagokat csak a jó tanulók kaptak, míg az olyanok, kik nem birtak jó bizonyítványt felmutatni, vagy pedig az ebéd alatt nem viselték magukat illően, nem részesültek az egyesület jótevékenységeiben.

— **Egy francia akadémikus a zsidókról.** *Zeller*, a hírneves akadémikus igen érdekes cikket közöl a *Nouvelle Revüben* e felirattal: Az antiszemitizmus Németországban a XIV. században. Elősorolja ama századból való borzasztó zsidóüldöztetéseket és párhuzamot von a mostani s akkori antiszemitizmus között. Nem egy helyen igen hevesen kel ki ezen mozgalom ellen s azt az emberiség gyalázatának nevezi.

— **Rothschild Palesztináért.** Mint Jeruzsálemből jelentik, *Rothschild Ödön* báró Zafet község zsidóiskolájában a héber és francia nyelv tanítására egy-egy tanítót alkalmazott. Ugyisintén az ipariskolában egy rézöntő osztályt állított fel. Palesztinában ezen iparág igen jövedelmező s eddig csak keresztények üzik.

Szerkesztői üzenetek.

Is habénajim. Löw imádságos könyve ügyében beküldött cikke pompásan van megírva, de igazságtalan a szemináriummal szemben. Kikerült biz onnan már eddig is egynehány igen derék, kitűnően képzett, komoly törekvéssel és nemes ambícióval eltelt fiatal rabbi, és ki fog kerülni onnan még több is ilyen. Az a szellem, melyet Ön olyan maró gunnyal ostromoz, korántsem az egész szeminárium szelleme, és ezért — meg kell ezt már nekünk bocsájtania — cikkét közzé nem tehetjük. Elítéljük mi is — ezt eléggé tapasztalta — y-nek Löw ellen intézett, hajánál fogva előbránczigált, a személyes rancune bélyegét aynyira magán hordozó támadását, de korántsem szabad háborút idézni fel ebből a szeminárium ellen. Tréfás megjegyzéseiből közlünk azonban egy-kettőt itt. Most már tudom — írja — a szeminaristák miért ellenségei a „t'hillim mondás“-nak. Csupa zsidó orthodoxiából: mert a keresztény templomokban szintén a zsoltárokat imádkozzák. — A szeminárium rabbi — írja egy másik helyen — megmutatták, hogy ők is tudnak majdnem olyan magasra emelkedni, mint egynehány orthodox pap. Reich Ignác rabbijai ugyanis „iszurt“ adtak ki a várpalotai rabbi „Hamadrich“ című nagyszabású műve ellen, míg a szeminárium rabbi, mint-hogy nagyszabású talmudicus művek kissé komplicáltak, a szidur mellett maradtak és iszurt adnak ki Löw Immánuel imakönyve ellen. A nagyok nagyban, a kicsik kicsinyben, de egy huron pendül mind stb. — Nyomatott betűkkel, ha látja e kis kóstolót, elismeri talán, hogy igazunk van, hogy cikkét közzé nem tehetjük.

Ei urat, a berlini »Jüdische Presse« budapesti tudósítóját egész tisztelettel felkérjük, hogy ha egy féltuczat hirt az „Egyenlőség“-ből átvesz, legalább egynél említse meg a forrást. Utalunk külföldben a parisi Alliance utolsó (Octoberi) havifüzetére, melynek cseppet sem derogált, midőn az Egyenlőségből teljes 4 oldalt átvett, hogy a forrásra rá is utaljon.

Alföldi zsidó. Tisztelet, becsület az Ön hazafias felháborodásának, de budapesti zsidó hitközség — legnagyobb sajnálatunkra — nem létezik. Ha így hinák, mi bizonyosan nem szimplán per pesti zsidó hitközségnek szólíthatnók. Van, tisztelt ur, egy pesti, egy budai, egy óbudai és egy kőbányai tökéletesen független zsidó hitközség.

L. P. urnak, B. r. Vegye zsinórmértékeül azt, mit a talmud a kísértetekről mond. A kísérteteknek — így hangzik a talmud ítélete — roppant nagy a hatalmuk, de csak azokkal szemben, kik — félnek tőlük. Üdvözet!

H. J. urnak, Gy. Monsieur le baron Maurice de Hirsch Rue de Rome 14 Paris.

Beregszász. Egészen ilyen következtetések segítségével bizonyította be egyszer a pozsoni bochur egy magát nagy talmudistának hívő, de külföldben üresfejű rabbjelöltnek, hogy „charif“ (a talmudtudósok egyik legmagasabb rangfokozata) tulajdonképpen annyi mint: goj-gomur (szörnyű tudatlan). Még pedig így: A charif szó tulajdonképpen épen annyit jelent, mint a chad szó, t. i.: éles; ha a chad szót megfordítjuk, lesz belőle: Dach (magyarul tető); a Dach-t héberül a gog (גוג) szóval (tisztán 2 g betűvel, minden magánhangzó nélkül) fejezzük ki, a גוג szó pedig kezdőbetűit teszük a goj-gomur szavaknak. — Hasonló logikával lehet mindenestre sikerült purimviczet csinálni a jesiván, de nem cikket írni komoly lapban.

Pályázat.

A helybeli ujonnan felállítandó hittani iskolán egy tanító-állása töltendő be, ki תנ"ך, רש"י és דקדוק-ban alapos oktatást nyújtani képes. **Évi fizetés 400 frt. és 20 frt.** költség megtérítése fejében. Nőtlen pályázók sziveskedjenek magyar, héber és német nyelven irt ajánló leveleiket, mellékelve bizonyítványukat képességükről, erkölcsi életükről és eddigi működésükről **f. é. december 5-éig** alulírottához beküldeni. Okleveles tanítók, ha a kívánt héber tárgyaknak jól megfelelhetnek, előnyben részesülnek. Az állás azonnal is elfoglalható.

Besztercze (Erdély), 1888 novemb. hóban.

Löbl Mendl.

Árlejtési hirdetmény.

A pesti izr. hitközség az általa Budapesten, VI. ker. Aréna-ut és Szaalcs-utcza sarkán épített új kórház-épületeiben szükséges **fűtési- és szellőztetési berendezés** munkáira nyilvános árlejtést hirdet.

Vállalkozók felhivatnak, hogy írásba foglalt zárt és kellőleg lepecsételt ajánlataikat a pesti izr. hitközség titkári kivatalánál VII. ker. Dohány utcza 8. sz. a. legkésőbb **1888. évi deczemb. 31-én d. u. 5 óráig** benyujtsák és ezzel egyidejűleg az ajánlati összeg 10%-át készpénzben, budapesti hitelintézeti betétkönyvben, pénztári utalványban, vagy óvadékképes értékpapírokban, (melyeknek a napi árfolyam szerinti 90%-a számíttatik) bánatpénzképen letegyék. Később beérkezett ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Az ajánlati és szerződési feltételek, tervek az építést vezető műépítész: **Freund Vilmos** urnál (Budapest, Andrassy-ut 21. sz. a.) betekinthetők, illetve átvehetők. A beérkezett ajánlatok felett a pesti izr. hitközség kórházépítési bizottsága zárt ülésben fog határozni, fenntartván magánap a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között szabadon választhasson.

Budapesten, 1888. november hó 15-én.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

(Utánnymomat nem díjaztatik.)

Kohn Arnold

gazdag sirkőraktárát

(Vácikörut 14, szemben az Andrassyut torkolatával.) ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a czég jó hirneve.

= Szombaton és ünnepnapon zárva. =

Az „Anker“

élet és járadék biztosító-társaság.

Vezetőképviselet BUDAPEST, DEÁKTER 6. szám saját ház ANKER-UDVAR.

A társaság minden, az ember életbiztosítására vonatkozó üzletekkel foglalkozdik, u. m.: a) túlélési és kiházasítási biztosítások; b) haláleseti biztosítások; c) járadék biztosítások.

Nyereményrészül fizetett a társaság a) a haláleseti biztosítások után az évi díj 25%-át; b) a túlélési és kiházasítási biztosítások után átiag a biztosított tőkének 30%-át, s így minden biztosított 1000 forint után tényleg 1300 frt fizettetett.

Részvénytőke és biztosítéki alap 1887. decz. 31-én frt 34.513,072.95

Az utolsó üzletjelentés szerint a biztosítási állomány 1887. dec. 31-én volt frt 16.330,602.42 tőke és frt 48,966.44 járadék.

A társaság létezése óta haláleseti és kiházasítási biztosításokért 1887. dec. 31-ig kifizetett . . . . . frt 58.929,495.40

Díjkönyvecskékkel és felvilágosítással szolgál a vezérképviselet Budapesten vagy a helyi ügynök.